

Ifølge Klima- og miljødepartementet skal ulvejakta virke konflikt-

«Konfliktdepem

Ketil Skogen

MED ANDRE ORD

Desember er rik på tradisjoner: Vi har advent, halv skatt og Klima- og miljødepartementets beslutning om fellingskvoter for ulvejakta. Førjulsgaven fra KLD er en stor sak for både venner og fiender av ulven. Som regel er det vennene som blir mest skuffet, for kvotene har vært store i en årrekke.

Tidligere har KLD riktignok foretatt en beskjeden nedjustering av de politisk oppnevnte rovviltnemndenes vedtak. Nemndenes flertall er forutsigbart anti-ulv, og setter så høye kvoter de tør. Senterpartiet/Arbeiderpartiet-regjeringen, som vil markere sin nye rovdyrpolitikk, har latt nemndenes vedtak stå urørt.

Det er all grunn til å se nærmere på myndighetenes begrunnelser for å tillate omfattende jakt på en art som er klassifisert som «kritisk truet» på Rødlista, og som man skulle tro har sterk beskyttelse gjennom naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Begge setter strenge betingelser for at fredede dyrearter skal kunne avlives. Disse betingelsene må være oppfylt uansett om det er flere ulver i Norge enn stortingsflertallet vil. Et stortingsvedtak om bestandsmål overstyrer ikke loven.

Man må altså finne forhold som legitimerer unntak etter lov

«Rovdyrkonflikten er som en ballong: Klemmer du et sted, tyter det ut et annet»

og konvensjon. Utenfor den såkalte ulvesonen påberopes hensynet til beitenæringene. Det er ikke overraskende, og selv om mye rundt dette kan diskuteres, er det åpenbart et skadepotensial der det drives utmarksbeite i større skala.

Men for å tillate jakt inne i ulvesonen har myndighetene måttet ty til andre argumenter,

FAKTA

Ulvejakta:

■ Like før jul vedtok Klima- og miljødepartementet å opprettholde rovviltnemndenes vedtak om felling av 25 ulver i fire revirer.

■ 30. desember la Oslo tingrett ned foreløpig forbud mot lisensfelling i de fire områdene. Organisasjonene Noah, WWF og Foreningen våre rovdyr hadde bedt om dette i påvente av en ankesak. Dermed ble starten på årets ulvejakt utsatt.

■ Ifølge klima- og miljøminister Espen Barth Eide skal det bli nye forhandlinger før fellingsperioden utløper 15. februar.

■ I denne teksten skriver Ketil Skogen om regjeringens begrunnelser for felling av ulv, som han mener utelukkende er på ulvemotstanderens premisser.

Om forfatteren:

■ Ketil Skogen er sosiolog og forsker ved Norsk institutt for naturforskning (Nina).

siden det nesten ikke foregår utmarksbeite med sau der. Da handler det om å ta hensyn til «offentlige interesser av vesentlig betydning», slik det heter i naturmangfoldloven (basert på formuleringen «overriding public interests» i Bernkonvensjonen).

KLD har tidligere medgitt at det ikke kan dokumenteres distriktspolitiske virkninger – altså at ulvens nærvær skulle føre til fraflytting og problemer for næringsutøvelse. Ulvens (negative) virkning på befolkningens livskvalitet har heller ikke blitt ansett som tilstrekkelig begrunnelse. Man har tidligere erkjent at slike virkninger faktisk kan gå i flere retninger (noen kan få bedre livskvalitet fordi store rovdyr er tilbake).

Den nye regjeringen har imidlertid valgt å kaste alle hemninger over bord, og hevder

Det anses som «offentlige interesser av vesentlig betydning». På dette punktet har tidligere regjeringer argumentert på samme måte, noe som ikke gikk upåaktet hen i Oslo tingrett i vår, da NOAH vant sin rettssak mot Staten. Tingretten syntes nemlig ikke det var nok å påstå at noe er konfliktdepempe og tillitsskapende, uten å forklare hvilke mekanismer som skal gi en slik virkning.

I en rekke dokumenter og på alle forvaltningsnivåer gjentas et mantra om at å skyte ulv er konfliktdepempe og vil styrke tilliten til forvaltningen. Noen ganger tilføyes at en viktig årsak til at konfliktnivået er høyt, er at bestanden ligger over det Stortinget har ønsket. At forvaltningen gjøres forutsigbar skal dempe konfliktene (uansett hva forvaltningen går ut på, får man inntrykk av).

Nå kan man si at den nye regjeringens begrunnelse for sitt vedtak er såpass ekstrem at man er henvist til å slå ut med armene og håpe at det går over. Ideen om konfliktdepempe og tillit har imidlertid vært en bærebjelke også i tidligere og mer moderate vedtak, og har stått sentralt Statens argumentasjon i flere rettssaker. Det vi med en gang kan si, er at dette enten avspeiler en ganske besynderlig forståelse av hva en «konflikt» er, eller så er det en rent politisk retorikk. Eventuelt en slags merkelig blanding, næret av distriktpolitisk tunnelsyn og ikke minst blindhet for 25 års samfunnsforskning som norske myndigheter selv har betalt for.

Det denne forskningen har vist, for øvrig på linje med enkle hverdagsobservasjoner, er at det finnes alle slags oppfatninger av ulven også i områder som har ulv. Det er en tendens til at ulven er mer populær i urbane områder, men den er langt fra venneløs på bygda. Konkrete erfaringer med ulv tolkes oftest inn i et bilde av ulv og ulveforvaltning som finnes fra før. Identiske hendelser med ulv kan gis vidt forskjellig mening: Fra sterk frustrasjon til dyp lykke. Det er ikke en belastning for alle å ha ulv i nærheten. Det er slett ikke sikkert at «økosorg» knyttet til det som oppfattes som utryddelsespolitikk er mindre alvorlig enn belastningen noen kan føle fordi ulven får leve.

En konflikt har som kjent flere parter, og handler sjelden om bare én ting. Rovdyrkonflikten er som en ballong: Klemmer du et sted, tyter det ut et annet. En streng soneringspolitikk og svært

lave bestandsmål har vært lite konfliktdepempe, til tross for at strategien er innrettet på å ivareta landbrukets interesser, og avspeiler først og fremst landbrukets sterke politiske stilling i Norge. Dette har utilsiktede konsekvenser og eskalerer andre sider ved konfliktene. Ikke bare ved at de som vil verne ulven hisser seg opp og mobiliserer politisk, men også fordi sonepolitikken trenger ulven sammen på et lite område og gir høy tetthet der. Det skaper faktisk større problemer for de som potensielt sliter med ulv, for eksempel en del jegere.

Samtidig er måten ulvejakt gjennomføres på lite konfliktdepempe: Et stort antall jegere i

konfliktdepende. I virkeligheten dreier det seg om makt.

konfliktdepende tiltak >>

TILLIT I SIKTE? Å påstå at økte jaktkvoter demper konflikter og bedrer tilliten til forvaltningen, forutsetter at bare de som vil ha mindre ulv har legitime interesser i saken, skriver Kjetil Skogen.

FOTO: HEIKO JUNGE, NTB

noe som kan minne om en militær operasjon, med bruk av kontroversielle metoder som innringing med flaggline og spesialbrøyting av veier som vanligvis får snø igjen, kan oppfattes som uhyggenskapende og ekskluderende for annet friluftsliv. Jakta på Letjennaflokken i 2020 endte med konfrontasjoner mellom jegere og ulvevenner, og enkelte grunneiere forsøkte å holde jegerne borte fra sine eiendommer.

Å påstå at økte jaktkvoter demper konflikten og bedrer tilliten til forvaltningen, forutsetter at man mener at bare de som vil ha mindre ulv har legitime interesser i saken. Det avspeiler en oppfatning (eller politisk

fortolkning) av konflikten som går ut på at den kun utspiller seg mellom «ekte» bygdefolk – altså de som synes det er for mye ulv – og staten, eller mellom slike bygdefolk og ulven selv. Andre grupper, både i lokalsamfunn nær ulv og i Norge ellers, har ingen plass i noen ulvekonflikt – eventuelt bare som støttespillere for staten som en undertrykkende kraft eller for ulven som trussel mot livet på bygda. I en evaluering av den regionale rovdyrforvaltningen ble et slikt perspektiv formulert eksplisitt av medlemmer i flere rovviltneemnder. Det er ikke en konfliktforståelse den norske staten kan legge til grunn.

Et annet og like viktig poeng er dette: Hva er det som er så

spesielt med ulven at lokale preferanser, og det bare i enkelte segmenter av befolkningen, skal avgjøre nasjonal politikk? Jeg bor selv på bygda, bare noen kilometer utenfor ulvesonen i Østerdalen. Hvem spør meg om min livskvalitet og min tillit til forvaltningen, som påvirkes av ekstrem flatehogst, kraftutbygging og nye hyttebyer? Hvor er bestemmelsene i skogbruksloven og energiloven som åpner for å stoppe flatehogst eller rive vindkraftverk hvis tilliten til Landbruksdirektoratet eller NVE svekkes, eller hvis livskvaliteten blir skadelidende (noe jeg kan forsikre om at den gjør)? Nei, inngrep som forvandler norsk natur til det ugjenkjennelige og

gjør det mindre attraktivt å bo på bygda, må gå sin gang uansett konsekvenser. Ulven, en bagatell og en parentes sammenlignet med industrialiseringen av naturen, får skreddersydde unntaksbestemmelser i naturmangfoldloven og vikles inn i et kynisk politisk spill.

Dette handler om makt. Det kan virke som et paradoks, for har ikke samfunnsforskningen vist at ulvemotstandens kraftsentrum er de delene av bygdefolkningen som sliter i motvind i dagens samfunn? Jo, ulvekonflikten er innvevd i dypere samfunnsmessige motsetningsforhold som preger både Norge og resten av verden, og som handler om mye mer enn potensielt plagsomme dyr.

Befolkningsgrupper med dype røtter i en rural høstingskultur kan se på vern av ulven som ett av mange anslag mot bygdeliv og tradisjonelle verdier. Det handler om råderett over utmarka, både den råderetten som bygger på formell eiendomsrett, og den moralske råderetten som mange som ikke er grunneiere synes at de har – etter generasjoners slit for å gjøre utmarka til det den er i dag. Og bygdene er på defensiven, både økonomisk, demografisk og sosialt, i en tid der både fysisk og ikke minst kulturell urbanisering skyter fart.

Men de er også i endring, på den måten at færre og færre av deres egne innbyggere identifiserer seg med den gamle ressursbaserte økonomien. For noen blir kamp mot vern av ulven en del av bredere motstand mot negative endringsprosesser og urettferdige maktforhold.

Derfor passer ulven godt inn i en politisk retorikk der kamp mot marginalisering smelter sammen med forsvar av bestemte økonomiske interesser og de rurale elitens makt. Både politiske partier og næringsaktører fisker i rørt vann.

Enda de er mektige nok, forsøker store skogeiere og tunge landbruksorganisasjoner å framstille seg selv som marginaliserte ofre for en nådeløs urban elite. Men hadde det ikke vært for distriktenes og primærnæringsenes særegent sterke politiske stilling i Norge, ville Stortinget neppe ha engasjert seg i ulvesaken slik vi har sett, og det er tvisomt om KLD hadde tolket unntaksbestemmelsene i lov og konvensjon slik de gjør nå.

De som tjener på å bygge vindkraftverk, hogge tømmer og bygge hytter, har mindre interesse av å beskytte folk som meg mot de belastningene vi opplever i vårt liv på bygda.

Ketil Skogen
ketil.skogen@nina.no